

Teknologisk Institut - Center for Robotteknologi

VelfærdsTeknologiVurdering af Århus Kommunes satsning på velfærdsteknologi på Midtbyens Lokalcentre

Indhold

Baggrund	3
VelfærdsTeknologiVurdering ©	4
Metode og datagrundlag.....	5
Cases.....	6
Analyse	6
Brugere	6
Teknologi	9
Medarbejder og organisation.....	10
Økonomi og ressourcer	13
Århus Kommunes egne evalueringer	14
Konklusion	17
'Best practise' og anbefalinger	18
Implementering.....	18
Teknologi	19
Bilagsoversigt:.....	21

"Det tager tid at få implementeret teknologier, og det tager tid inden folk vænner sig til de ny ting" (Citat fra interview)

"Hvordan skal man reelt lykkedes med at implementere noget, der er så nyt, samtidig med at man har så mange andre opgaver" (Citat fra interview)

Baggrund

Denne statusrapport præsenterer en VelfærdsTeknologiVurdering© af Århus Kommunes satsning på velfærdsteknologi på Midtbyens Lokalcentre. Statusevalueringen er bestilt af Århus Kommune og udarbejdet af konsulenterne Dorte Malig Rasmussen og Jørgen Løkkegaard, Teknologisk Institut, Center for Robotteknologi.

Rapporten beskriver evalueringen af status på Århus Kommunes investeringer i velfærdsteknologi og implementeringen af disse i Midtbyens Lokalcentre med primær fokus på status og erfaringer fra plejeboligerne Ceres Huset og plejeboligerne Vestervang.

Statusevalueringen etableres på grundlag af en VelfærdsTeknologiVurdering (VTV) af teknologierne i plejeboligerne på Ceres Huset og Vestervang, foretaget af Teknologisk Institut, samt på baggrund af interne effektmålinger af indsatserne på Ceres Huset og på Jasminvej, som opsummeres i rapporten.

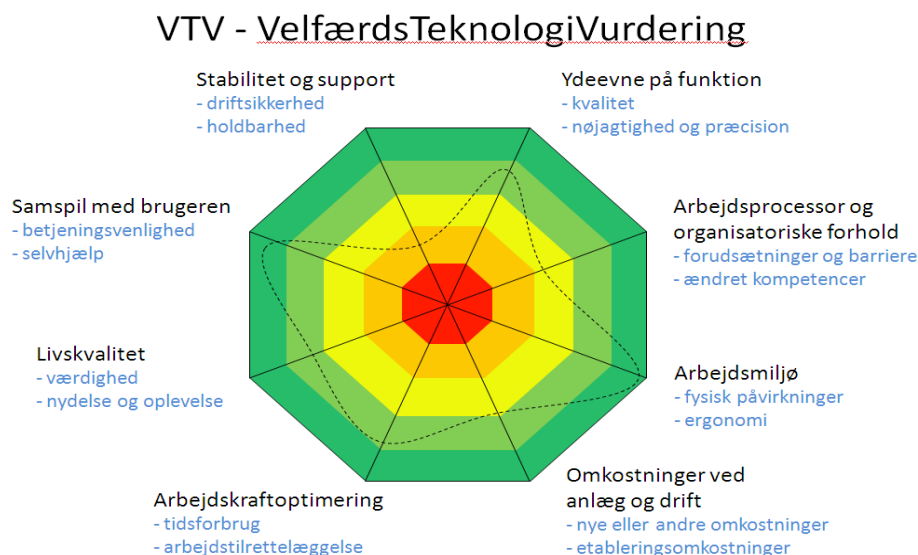
Statusevalueringen indeholder nogle konklusioner og anbefalinger, som ikke nødvendigvis er entydige, men beskriver de fordele og ulemper, som vurderingen har fundet frem til.

Rapporten vil med afsæt i VTV'en og de opnåede erfaringer beskrive den for nuværende 'best practice' for implementering af velfærdsteknologier generelt, herunder hvorledes man på de involverede plejeboliger har overvundet evt. implementeringsbarrierer og opnået størst mulig effekt af de foretagne investeringer.

Endelig vil rapporten opstille anbefalinger til brug i forbindelse med projektering af teknologi i nye boliger og for undervisning af medarbejdere i forbindelse med ibrugtagning af nye boliger.

VelfærdsTeknologiVurdering ©

En VelfærdsTeknologiVurdering (VTV) omfatter en deskriptiv del, hvor fordele og ulemper ved implementeringen af teknologierne i forhold til fire overordnede områder (brugere, teknologi, medarbejdere og organisation samt økonomi og ressourcer) bliver beskrevet og analyseret. Derudover vil vurderingen bestå af en subjektiv sammenfatning og 'målscore' for hvert af de fire evalueringsområder.

Figur 1. Grafisk illustration af tænkt VTV med angivelse af de i alt otte vurderingsparametre.

VTV'en består af otte selvstændige vurderingsparametre, der er struktureret i forhold til fire overordnede områder (brugere, teknologi, medarbejdere og organisation samt økonomi og ressourcer), hvor der i større eller mindre udstrækning kan forventes at være nogle betydninger eller konsekvenser i forhold til velfærdsteknologien. Det drejer sig om:

Brugere

- Livskvalitet
- Samspil med brugeren

Teknologi

- Funktion
- Stabilitet og support

Medarbejder og organisation

- Arbejdsprocesser og organisatoriske forhold
- Arbejdsmiljø

Økonomi og ressourcer

- Arbejdskraftoptimering
- Omkostninger ved anlæg og drift

VelfærdsTeknologiVurderingen er primært udviklet til at vurdere og teste specifikke teknologier ud fra både kvantitativ og kvalitative data. I denne vurdering er der af tidsmæssige årsager udelukkende brugt kvalitative metoder til at indsamle data. Vurdering retter fokus mod *hvorledes teknologierne har virket for* og i relation til brugerne af teknologien og omsorgspersonerne samt *hvordan teknologierne er blevet implementeret*. Der er ikke indhentet kvantitative data om teknologiernes *arbejdskraftbesparende potentiale og omkostningerne ved anlæg og drift*. VTV'en er således primært brugt som 'ramme' for en struktureret analyse af implementeringen af teknologierne på Midtbyens Lokalcentre. I den følgende beskrivelse vil afsnittene være struktureret efter VTV'ens fire overordnede områder (brugere, teknologi, medarbejdere og organisation, økonomi og ressourcer).

Der vil efter hvert af de overordnede områder være en opsummering af erfaringerne på tværs af de to plejeboliger med en tilhørende målscore efter nedenstående skala. Det pointeres, at målscoren er udtryk for en subjektiv og overordnet vurdering i forhold til det givne evalueringsområde.

Score	Definition
5	Stort potentiale og/eller tydelige positive effekter uden nævneværdige udfordringer.
4	Potentiale og/eller positive effekter, som bør kunne realiseres med kun begrænsede udfordringer eller tilpasninger.
3	Muligt potentiale og/eller positiv effekt på visse områder, men med tydelige udfordringer på andre områder.
2	Begrænset potentiale og/eller effekt.
1	Intet potentiale og/eller effekt – eller negativ effekt.

Metode og datagrundlag

Evalueringen er primært baseret på individuelle interviews med to teamledere (fra Ceres Huset og Vestervang), en projektleder fra det Velfærdsteknologiske Team i Århus Kommune, Sundhed og Omsorg samt områdechefen for Midtbyens Lokalcentre. Århus Kommune har udpeget de personer, der har været mulighed for at interviewe indenfor den ressourcemæssige ramme, der er afsat til analysen.

Interviewene er gennemført med udgangspunkt i de otte evalueringsparametre i Teknologisk Instituts VelfærdsTeknologiVurdering (fig. 1) og en interviewguide med åbne spørgsmål. Interviewene har haft en varighed af 45 – 60 minutter.

Interviewene har givet de enkelte ledere mulighed for at beskrive de erfaringer som plejepersonale, beboere og pårørende har haft med anvendelse af velfærdsteknologi. Ved det individuelle interview har det desuden været muligt specifikt at spørge ind til netop lederens funktion, forståelse og erfaringer med velfærdsteknologi i plejeboligerne. Alle interviewene er foretaget den 16. august 2011. Interviewene er foregået på de enkelte lederes arbejdsplads. Alle interviewene er blevet optaget på en voice recorder (med

individuel tilladelse fra interviewpersonerne). Citater og resultater er anonymiseret i det omfang, det har været muligt.

Statusevalueringen er desuden suppleret med og sat i forhold til de undersøgelser, Århus Kommune selv har foretaget i plejeboligerne Ceres Huset og Jasminvej. For nærmere detaljer om disse undersøgelser henvises til bilag 1, 2, 2a og 3.

Cases

Plejeboligerne Ceres Huset er startet 1. januar 2011 og har 72 boliger, fordelt på 6 etager med 12 lejligheder på hver og med to teamledere. De to afdelinger har fungeret ens, med ens personale og fælles holdning til implementering, anvendelse, sparring i forhold til teknologierne, med henblik på at fungere som ét hus.

Plejeboligerne Vestervang er også nybygget, og består af 60 plejeboliger, der er fysisk organiseret i 2 selvstændige afdelinger, med hver sin teamledelse. Den ene afdeling åbnede 1. juni 2011 og den anden afdeling åbnede 1. august 2011. Derudover består Midtbyen Lokalcentre af 75 boliger i Carl Blochsgade og 58 boliger i Møllestien. Det er primært på de to nye plejeboliger Vestervang og Ceres Huset, at der er indført ny (velfærds)teknologi.

I Ceres Huset og Vestervang er der installeret følgende (velfærds)teknologier: vasketoiletter, brikklåse til dørene, automatisk tænd/sluk sensorer til lyset på badeværelset, loftlifte, automatisk åbning af døre, vægbetjente markiser og gardiner, DECT-telefoner.

Analyse

Analysen består i en tematisk struktureret gennemgang af samtlige interviews. De enkelte interviews blev gennemlyttet flere gange, og væsentlige temaer og citater nedskrevet i forhold til VTV-modellen. Der er ikke lavet egentlige transskriptioner af interviewene. Analysen af temaerne har hele tiden handlet om at se konkret på, hvad det er, interviewpersonerne fortæller om implementering og anvendelse af velfærdsteknologi.

Efterfølgende er de enkelte temaer viderebearbejdet og beskrevet. Slutteligt er analysen blevet sammenholdt med Århus Kommunes egne evalueringer af anvendelsen af velfærdsteknologi. I det følgende vil resultatet af analysen blive beskrevet.

Brugere

- **Livskvalitet**

Plejeboligerne har været i gang i meget kort tid, og det er på nuværende tidspunkt svært at vurdere, om beboerne har fået en bedre livskvalitet. Men af interviewene fremgår det, at lederne forventer sig meget af teknologierne. Lederne beskriver specielt, at de forventer, at beboerne får en bedre livskvalitet, når først beboerne bliver oplært til at kunne anvende teknologierne selv. Lederne forventer, at beboerne vil kunne opnå at få en hverdag hvor de er mere uafhængige af personalet. Lederne fortæller i interviewene, at der selvfølgelig altid vil være stor variation set over hele beboergruppen, i forhold til hvem der kan få en forbedret livskvalitet ved at anvende de enkelte teknologier. Der er enighed om, at det kræver en

vedholdenhed hos personalet, at realisere et evt. potentiale. Det forventes, at beboerne vil få en større værdighed og selvstændighed, men det er meget forskelligt fra teknologi til teknologi, hvad den enkelte bruger får ud af det.

Vasketoilet

Ved vasketoilet forstås såvel toiletsæder som toiletter med indbygget skylle og tørre funktion. Alle beboer i plejeboligerne Vestervang og plejeboligerne Ceres Huset har mulighed for at bruge vasketoilet eller få hjælp til dette. På Vestervang er der ca. 2- 3 beboere ud af 30 beboere, der kan bruge det selv ved hjælp af en fjernbetjening, ellers er det personalet, der assistere beboere i brugen af det. I Ceres Huset er det meget få beboere, der bruger dem selv, desuden er der ganske få, hvor personalet assistere beboerne ved brug af dem. Der er flere potentielle brugere af toiletterne i Ceres Huset, og lederen mener, at det vil give meget 'velvære' for dem, hvis de blev brugt. Der er nogle beboere, der har sagt fra, og ikke ønsker at anvende toiletterne. Desuden oplever personalet, at gruppen af beboere med demens har vanskeligt ved at anvende toiletterne, fordi de bliver bange for vandet. Nogle beboerne føler ikke, de bliver tørre, og de oplever, at de skal sidde der i lang tid.

En teamleder beskriver, at det forventes, at hygiejnen omkring den enkelte beboer vil blive forbedret. Det forventes, at brug af toiletter med skyllefunktion kan forebygges urinvejsinfektion, fordi beboeren bliver skyllet efter hvert toilet besøg, men antallet af svamp infektioner, som kan ses hos nogle af de beboere, der har ble, forventes ikke at blive bedre. Men der er ikke lavet målinger på dette endnu.

Automatisk og fjernbetjente døre

På både Ceres Huset og i Vestervang er der automatisk døråbning på beboerne egne døre, desuden lukker dørene automatisk igen. De beboere, der kan bruge dørene og fjernbetjeningen, er "*rigtig glade*" for det. Der har været et stort behov for i Ceres Huset at indstille disse døre efter beboernes gangtempo, idet de kunne blive skubbet væk af døren, hvis de stod for længe i døråbningen. Nogle beboer har siddet fast i dørene, og nogle beboer har oplevet, at de er blevet skubbet væk af døren. Problemet er blevet løst med en føler på ydersiden af døren. Et fortsat eksisterende problem med dørene er, at de ikke må betjenes manuelt, hvis der er nogen der tager fat i dørene ødelægges mekanikken (åbne/lukke funktionen). Dette er et problem både i forhold til beboere, specielt beboere med demens, men også de pårørende samt andre gæster i huset, der ofte forsøger at lukke dørene manuelt. Problemerne med dørene har betydet, at der har været en del reparationer.

Dørene på Vestervang har fungeret bedre. Der har været mulighed for at indstille dørene individuelt efter beboernes funktionsniveau, automatikken har kunnet slås til og fra efter behov. Dørene har også en fjernbetjening, der med god succes kan anvendes af personer, der beskrives som værende "*åndsfriske*". Det er specielt kørestolsbrugere eller beboere der bruger rollator, eller som er blinde (de kan høre, når døren åbnes og kan gå efter lyden), der har haft gavn af fjernbetjeningen. Men det er ret få der kan bruge fjernbetjeningen. Nogle beboere med demens har på forskellig vis ødelagt deres fjernbetjening, ved at fx vaske den i toilettet eller skille den ad. Det kan også være et problem at identificere sin egen fjernbetjening, når man har taget den med i opholdsstuen, hvor andre beboere også har deres med. I Ceres Huset er mekanikken ved 15 døre ud af 72 taget fra, således at dørene fungerer som almindelige døre. En anden problematik er at dørene kun kan stå enten helt åben eller helt lukket. Den enkelte beboer kan

således ikke selv skabe rammen for at følge med i aktiviteter på gangen og samtidig bevare en privatsfære i egen bolig. På Vestervang er døren mere fleksible.

På trods af problemerne med dørene i Ceres Huset, oplever personalet dog en betydelig forbedring for beboerne i forhold til, at beboerne har deres brikklås og fjernbetjening til dørene. Det er specielt kørestolsbrugere og rollatorbrugere, der ved hjælp af fjernbetjeningen kan få åbnet døren ind til deres lejlighed, inden de kommer hen til den, der har stor gavn af det. Desuden fortæller en af lederne om et andet aspekt af selv at kunne åbne sin dør med en fjernbetjening:

”Det er jo skønt at kunne sidde i sin sofa og åbne døren selv, når der kommer gæster, og man ikke kan rejse sig selv.”

Loftlifte

Skinner til loftlifte er monteret i alle soveværelserne i lejlighederne. Dog er selve liften/motoren kun monteret i de lejligheder, hvor der er brug for den. Loftliftene bliver af beboerne betragtet som personalets arbejdsredskab, og ikke noget de har hørt kommentarer om. Ved selve forflytningen fra seng til kørestol/bækkestol eller omvendt oplever beboerne ikke de store forandringer. Men beboerne skal forflyttes på en anden måde, når de skal til eller fra badeværelset. Det ville have været hensigtsmæssigt, hvis beboerne kunne have loftlit i hele boligen eller mellem badeværelse og soveværelse.

Vægbetjente markiser og gardiner

Der er installeret vægbetjente markiser og gardiner i Ceres Huset og Vestervang. Funktionen med gardiner og markiser er god og anvendelig. Det er dog primært personalet, der kan betjene dem, idet betjening sidder for højt og flere beboere kan derfor ikke nå den, hvis de sidder i kørestol, er krumbøjede eller bruger rollator. Desuden forstår flere beboere ikke knapperne, da der ikke er nogen markeringer af, at det er til gardiner. Men gardinerne beskrives som rigtige anvendelige i forhold til at lukke tilstrækkeligt solskinslys ude, således at beboerne har mulighed for at sidde og kigge ud af vinduerne, uden at solen generer dem. Beboerne behøver heller ikke have andre gardiner.

Automatisk tænd og sluk lyssensorer i badeværelset

Der er automatisk tænd/sluk lys på alle badeværelserne. Det er positivt, ikke generende for beboerne, kun en enkelt beboer har været generet af, at det tager lidt tid fra hun har forladt badeværelset og til lyset slukker. Lederne beskriver, at lyset måske er årsag til at der ikke er nogen, der falder på badeværelserne, men det kan også skyldes, at der er bedre pladsforhold.

- **Samspil med brugeren**

Samspillet mellem teknologierne og brugerne kunne have været bedre, og tænkt ind allerede ved opsætning og udvælgelse af teknologier (se nærmere under tidligere afsnit om livskvalitet). En af lederne påpeger, at flere af de justeringer der har været af fx dørene ville kunne være taget på forhånd, hvis en sundhedsuddannet fagperson havde været taget med på råd, ved indkøb og installering af teknologierne. Desuden kan der være behov for at lave simple brugsvejledninger til brugerne, da den aldersgruppe, der er i plejeboligerne, ikke er vant til teknologi.

I interviewene beskrives fleksibilitet som et nøgleord i forhold til at få samspillet mellem teknologierne og brugerne til at fungere bedre. Det er fx i forhold til dørene, der er behov for, at de kan stilles individuelt, afhængigt af beboerens fysiske og kognitive funktionsniveau. Men det samme gælder også loftlifte og toiletter, hvor der i forhold til funktioner og betjeningsvejledninger skal være valgmuligheder.

Liften kan betjenes af en personale, og beskrives som noget de er glade for, og som fungerer. Liften er en stor hjælp i hverdagen for personalet. Men de kan ikke køre ud på badeværelset, hvilket ville have været hensigtsmæssigt i forhold til reel forflytning af personer i forbindelse med bad. De er dog langt mere anvendelige end de tidligere gulvlifte. En af lederne foreslå følgende ændring:

”Man skulle lave sådan en arbejdsgangs bane, fra soveværelset og ud på toilettet, og måske også ind i stuen, det er ikke smart, at man kan lifte fra seng og til kørestol, men så ikke kan lifte dem fra kørestol til toilet.”

Generelt har en beboer behov for en lift, når personen har en dårlig stå- og/eller gangfunktion. En af interviewpersonerne fortæller at behovet for liften også vil være til stede ved andre forflytninger end til og fra sengen. Når liften kun er i soveværelset, får man ikke sparet på antallet af personaler, der skal hjælpe eller undgå arbejds-skader ved forflytningerne helt.

Enkelte pårørende har givet udtryk for, at det er lidt for meget med teknologierne i plejeboligerne i forhold til, at de har en forventning om, at beboere, der har behov for plejebolig, har mange funktionsnedsættelser og derfor har svært ved at lære at anvende teknologi. Der er dog nogle af de pårørende, der bruger toiletterne selv, når de er på besøg. Fra de pårørende har der desuden været mange klager over dørene. Klager fordi de har oplevet selv at være blevet lukket inde i lejlighederne, eller fordi de ikke synes beboerne kan bruge dem.

Generel subjektiv vurdering af bruger området

Generelt vurderes det at nogle af beboerne er glade for og kan have en forbedret livskvalitet, når teknologierne anvendes. Men der er også mange, der har svært ved at forstå teknologierne og anvendelsen af disse, formentlig fordi beboerne generelt har en nedsat funktionsevne. Lederne fortæller, at der kun er enkelte beboere, der har modsat sig at bruge teknologierne. Samspillet mellem teknologierne og brugeren kunne være bedre. Der efterspørges specielt en større fleksibilitet i forbindelse med dørene på Ceres Huset, samt at skinnerne til loftliften er imellem bad og soveværelse. Fremadrettet skal der tænkes mere i hvordan teknologierne implementeres, og hvilke af de installerede teknologier der skal anvendes til hvilke beboere og hvordan, således at anvendelsen af teknologierne bliver individualiseret.

I forhold til VTV-skalaen (side 5) er den subjektive vurdering, at evalueringsområdet 'Brugere' samlet set vurderes til en score på 3.

Teknologi

Generelt beskrives teknologierne som anvendelige, og at de fungerer godt i hverdagen i plejeboligerne. Desuden opleves teknologierne generelt som driftsikre, dog har alle plejeboligerne haft en situation, hvor brik-låsene var ude af funktion. Det betød, at der var enkelte beboere, der ikke kunne komme indtil, birkommene kunne ikke anvendes, samt at de ikke havde adgang til de enkelte beboers medicin.

Af interviewene fremgår det, at vasketoiletterne fungerer, når de anvendes enten af beboerne selv eller som personalet assisterer beboerne i at anvende dem. Der kan imidlertid være et behov for, at toiletterne bliver indstillet rigtigt m.h.t. strålestyrke og temperatur på vandet. Det fremgår af interviewene at indstilling af toiletterne ikke er så vanskeligt men, at der er behov for at personalet kan dette for at toiletterne bliver anvendt. Toiletterne kan p.t. ikke hæve og sænkes og evt. tiltes. Denne funktion ville være hensigtsmæssigt i forhold til beboere, der bruger bækkenstol. Idet strålen ellers ikke bliver præcis eller stråler hårdt nok. At bækkestol og toilet ikke passer sammen har specielt i Ceres Huset betydet, at personale har opgivet at bruge toilettet til den enkelte beboer. Desuden er elektronikken i toiletterne således, at beboerne ikke må blive bruset, medens de sidder på en bækkenstol henover toilettet. Dette ville give en betydelig fleksibilitet af badesituation, hvis dette var muligt. Lederne beskriver endvidere, at hvis beboerne har haft meget afføring, er skylle/vaskefunktionen ikke effektiv nok. Der er behov for at vaske efter, men det er ikke så meget, som hvis det hele skulle være gjort af personalet. En af teamlederne bemærker under interviewet at toiletterne ikke er så rengøringsvenlige som de gamle toiletter, fordi der er en del elinstallationer. Det er derfor mere krævende at holde dem rent, fordi ikke blot kan spules, og det tager også længere tid at gøre dem rent.

Lederne bemærker desuden, at briklåsen – låsesystem uden nøgler ”er fantastisk og rigtig godt”. Det er dejligt at være fri for alle de nøgler. Men systemet har været gået ned, således at det ikke har været muligt at komme ind til beboerne samt beboernes medicin, uden med én briklås.

I forhold til de vægbetjente markiser og gardiner, beskriver lederne at de fungerer godt, men det er primært personalet, der kan betjene dem. Betjening sidder for højt og flere beboere forstår ikke knapperne, nogle beboere har troet det var til lyset.

Generel subjektiv vurdering af teknologiområdet

Der har i forbindelse med de forskellige teknologier været flere udfordringer. Specielt skal nævnes, de tekniske udfordringer som Ceres Huset har oplevet med de installerede døre. Der er tale om at teknologierne har været i brug i meget kort tid. Det er derfor ikke mulighed for at vide noget konkret om teknologiernes driftssikkerhed og holdbarhed i almindelige anvendelsessammenhænge.

Ud fra VTV-skalaen (side 5) er den subjektive vurdering, at teknologiområdet samlet set over alle teknologierne vurderes til en score på 4. Vurderingen skal dog ses i lyset af ovenstående forbehold og den forhold, at det ikke har været muligt at lave en konkret måling af området.

Medarbejder og organisation

• Arbejdsprocesser og organisatoriske forhold

Normeringen i Ceres Huset er som i andre plejeboliger til trods for at det kunne forventes, at der er et arbejdskraftbesparende potentiale i at der er så mange teknologier i plejeboligen. Så selvom Ceres Huset har flere teknologier end andre plejeboliger, er de ikke blevet reduceret i personaleressourcer. Dog får Ceres Huset tildelt lidt færre personaleressourcer, fordi de ved hjælp af loftliftene kun skal være ét personale til de fleste forflytninger, dette handler om udmåling af beboeres behov for hjælp.

Vestervang og Ceres Huset adskiller sig også på andre måder, som interviewpersonerne fortæller. Det vides dog ikke hvilken betydning denne forskellighed har. Det fortælles bl.a. i interviewene at Vestervang er et projekt med fokus på træning, teknologi og frivillige området. I projektet er der formuleret klare mål m.m. Vestervang har en fast normering uafhængigt af beboer og plejetyngde, men ved en måling viste det sig at de havde en lavere personalenormering end Ceres Huset. Desuden er der en forskel i personalesammensætningen, idet der i Ceres Huset er forsøgt at rekruttere mere personale med anden etnisk baggrund. Desuden skal nævnes, at plejeboligerne Vestervang og Ceres Huset ikke er fysisk ens. Ceres Huset er et stort hus i flere etager, Vestervang er mindre og delt i 2 bygninger, og virker mere tæt og overskuelig i sin opbygning. Det er som sagt uklart hvilken betydning dette har for implementering, men det er væsentligt at nævnes i interviewene.

Af interviewene fremgår det, at der på både Vestervang og Ceres Huset har været en overordnet udfordring i at skulle starte plejeboligerne op, med rekruttering af nyt personale, organisere personalet, modtage nye beboere og tilrettelægge arbejdet samtidig med, at der skulle sættes på at forstå og anvende nye teknologier. I Ceres Huset har ledelsen prioriteret at få huset til at komme i gang og fungere samt prioriteret at få beboernes basale behov dækket frem for at sætte fokus på implementeringen af teknologierne. Personalet er også udfordret, fordi de har måttet forholde sig til en ny arbejdsplads, nye kollegaer, nye beboere. Personalet har derfor skullet etablere nye vaner og rutiner, hvor man samtidig har skullet anvendelsen af ny teknologi ind. Personalet i Ceres Huset beskrives fra flere sider af at have fået en dårlig start, fordi de i starten oplevede en masse problemer med deres døre og derfor brugte mange ressourcer på det. Problemerne med dørene skulle dog efterhånden være løst.

Det fremgår af interviewene, at implementeringen er en stor ledelsesopgave, det sker ikke af sig selv. Der er i det daglige behov for, at den daglige brug af teknologierne italesættes. Lederne må sætte det på dagsordenen ved møder og aktivt spørge ind til det. Hvis der ikke er engagement fra lederne, vil personalet hurtigt ty til at gøre, som de plejer. Vaner hos personalet har en betydning, idet det påpeges, at når der er noget, der kan løses på en vant måde, så kan det ofte være den metode der foretrækkes, frem for at prøve noget nyt af. En leder siger fx:

"Hvis nu toilettet kun kunne bruges med skyl, så havde vi brugt det, fordi så var vi tvunget ud i det. Idet man kan bruge det som almindeligt toilet, så gør man det"

Personalet og beboere i Ceres Huset har generelt haft svært ved at komme i gang med at anvende toiletterne, måske fordi de har haft mange problemer med dørene, og fordi toiletterne kunne anvendes på almindeligvis, og der har været mange andre opgaver, der skal laves.

Lederne beskriver i interviewene, at de ikke har oplevet, at der er de store barrierer blandt personalet i forhold til at anvende ny teknologi, men de ved godt at der er barriere blandt dele af personalet, og det betyder meget for implementeringen og anvendelsen af teknologierne. Der har været en lidt skepsis i forhold til om bl.a. vasketoiletterne var gode nok. Medarbejderne har på Ceres Huset selv meget sent fået et vasketoilet, så de selv kunne prøve at anvende det.

Der er i Ceres Huset blevet oplært nogle Superbrugere. Det er 2 personaler, der er fået ekstra undervisning. Der er ikke i det daglige givet ekstra midler til at varetage funktionen som superbrugere, de 2 superbrugere skal derfor klare deres daglige arbejde også, vedsiden af at de skal hjælpe andre kollegaer med

teknologierne. Superbrugerne har oplevet, at det er et stort ansvar at stå med at skulle have det til at fungere. Superbrugerne har også oplevet, at det har været svært at "nå" personalet. Derudover har der været personer fra forvaltningen, der har hjulpet specifikt med at få implementeret toiletterne i Ceres Huset. På Vestervang er det en anden model, der er blevet anvendt. Lederen fortæller:

"Vi har været så heldige at der er blevet ansat en ergoterapeut, der er primus motor i implementering af teknologierne".

Hendes opgave er at holde øje med, hvor mange det er, der bruger det, hvis der er nogen, der er holdt op med at bruge det, som ellers var kommet i gang, og hvad skyldes det, og hvad kan personalet gøre for at få det i gang igen. Dette har det almindelige personale ikke tid til i en travl hverdag med dårlige beboere. Desuden har ergoterapeuten lavet kontinuerlige opfølgninger samt betjeningsvejledninger. Lederne beskriver, at det er nødvendigt, at der blandt personalet er videns personer, der har ansvaret for og kan tilpasse teknologierne efter beboernes behov. Personalet har behov for, at der skal være en gennemgående person, der skal have viden om teknologiernes funktioner og indstillinger. Hvis implementering af teknologierne skal lykkes mener en leder at:

"Der er behov for, at der bruges mange ressourcer på implementeringen. At der er én på sagen og bliver på sagen."

En anden leder siger:

"De penge har været givet godt ud"

Hun uddyber det og fortæller, at det er vigtigt at lære medarbejderne og beboere op og ikke mindst blive ved og ved. Det giver mere, at det er én specifik der gør det. Hun foreslå desuden, at der skal foregå en mere systematisk oplæring af personale og laves genundervisning. Man må ikke slippe fokus på teknologierne.

"Der skal investeres tid og penge i det, før det bliver godt."

Det påpeges også i interviewene, at et tværfagligt samarbejde mellem terapeuterne og plejepersonalet er væsentligt for at finde ud af, hvem der kan have gavn af de forskellige teknologier og hvordan. Dokumentation og beskrivelse af, hvorledes teknologierne bruges hos den enkelte beboer, er også et væsentligt arbejde, for at personalet kan se, hvordan teknologierne skal anvendes hos den enkelte beboer.

Lederne har ikke oplevet at teknologierne har ført til at plejen af beboerne på nogen måde bliver forringet, eller at det der foregår ting, der er sundhedsfagligt uforsvarligt. Tekniske set virker teknologierne til at være nemme at betjene for personalet, det kræver ikke nogen former for ekstra kurser og lignende.

I forhold til personalet og organisationen er det dog af stor betydning for implementeringen, at personalet har en lyst til at anvende teknologierne og har lyst til at få beboerne med til at prøve at anvende dette. En af lederne siger:

"Det er personalets ånd der sælger det. Hvis de er begejstrede, hvis de er sikre i, hvordan man bruger det, hvis de er "Åh, hvordan fungerer det lige", så dør det".

- **Arbejds miljø**

Det er svært præcist at konstatere, om der har været nogen forværring eller forbedring af personalets fysiske arbejdsbelastning, idet det ikke er noget, de går og tænker over i det daglige, men en af lederne siger:

"Jeg er ikke i tvivl om, at det er blevet meget lettere for dem i det daglige, specielt med loftsliften"

De tidligere gulvlifte har været hårde at skubbe rundt med, og loftliften vil uden tvivl give en aflastning af arme, skuldre og ryg. Anvendelsen af vasketoiletter beskrives også at lette personalets arbejdsstillinger, idet personalet er fri for at støtte beboeren, mens der ordnes efter toiletbesøg. Det letter forflytningerne, og ofte kan én hjælper klar det hele selv, hvor der før har været flere om det.

Lederen beskriver også, at:

"Det er en stor lettelse i dagligdagen, at vi kan brug nøglebrikken til at åbne dørene med."

Til trods for at der i Ceres Huset er oplevet problemer med teknologier, har lederne ikke oplevet, at der har været flere sygedage hos personalet, end der almindeligvis er. Områdechefen fortæller, at langtidssygefravær generelt er faldende, men hun kender ikke baggrunden herfor. Men i Ceres Huset har der været en del frustration over, når de beskrevne udfordringer med teknologierne. Det har selvfølgelig været en belastning for personalet. Det er også stressende for personalet at deres DECT-telefoner (interne telefoner) på 8. måned ikke virker i Ceres Huset. Det kniber specielt i vagterne, hvor personalet på de forskellige etager ikke kan kommunikere med hinanden, og det skaber en usikkerhed blandt personalet, at de ikke ved, om alle kaldene går ind.

Generel subjektiv vurdering af medarbejder og organisation

Det har ikke været muligt, at konstatere om der er nogle forværringer eller forbedringer af arbejdsmiljøet. Derudover viser interviewundersøgelsen, at personalet generelt har mødt forskellige former for udfordringer i forbindelse med dels opstart af de nye plejeboliger dels implementering af teknologier. Organiseringen af implementeringen har været tilrettelagt forskelligt og med forskelligt udbytte.

Ud fra VTV-skalaen (side 5) er den subjektive vurdering, at medarbejder og organisation samlet set vurderes til en score på 3.

Økonomi og ressourcer

- **Arbejdskraftoptimering**

Der er ikke i plejeboligerne foretaget nogen præcise målinger af, om indførelser af de forskellige teknologier har givet en besparelse på den tid den enkelte plejer bruger til at pleje og passe beboerne. Men i forhold til anvendelsen af toiletterne har flere af brugerne kognitive funktionsnedsættelser, og det er nødvendigt for personalet at blive ved brugeren, imens de skylles og tørres, idet brugeren ikke forstå eller kan fornemme, hvornår de er tørre. Men der er dog nogle steder, hvor personalet kan nøjes med at være en, hvor de tidligere har været to. I forhold til loftliftene fortæller lederne flere gange, at de anvendes af ét personale, hvor der førhen var brug for at være to om at forflytte personen, så på det område må der være

en bespareles, uden det dog er muligt at vide, i hvilket omfang det er. Måske vil der også komme dette på sigt, når plejer og beboere vænner sig til vasketoiletterne. Derudover fortæller lederne i interviewene, at låse systemet er tidsbesparende, med ingen nøgler og en ens brik til at låse alle døre op med. Hun siger:

"Vi sparer tid på nøglerne, det er jeg helt sikker på. Det er 10 gange nemmere, at have én nøgle, og ikke skal tænke på, hvem skal du rundt til i dag, så skal du have den nøgle og den nøgle, det tager tid, og nøglerne bliver væk"

- **Omkostninger ved anlæg og drift**

Både Vestevang og Ceres Huset er bygget og indrettet med de forskellige teknologier, og lederne har ikke kendskab til, hvor meget der er investeret i teknologierne. Men en af dem har en holdning til, hvor der evt. kunne spares nogle ressourcer. Hun siger:

"Det ville have været bedre og billigere at eftermontere noget smart på de døre, hvor der var behov for det, fremfor at montere det på alle stuer"

Lederen af Ceres Huset fortæller endvidere, at der har været en del reparationer og ændringer i forbindelse med dørene i Ceres Huset. Men der er ikke noget overblik over, hvor meget det beløber sig til. Hun fortæller, at i Ceres Huset er mekanikken ved 15 døre ud af 72 taget fra, således at dørene fungerer som almindelige døre.

Generel subjektiv vurdering af økonomi og ressourcer

Det har ikke været muligt, at lave en konkret vurdering af, om teknologierne har et arbejdskraftsbesparende potentiale, men der er en *subjektiv* vurdering at der for visse af teknologierne er et potentiale. Ligeledes har det heller ikke været inde for rammerne af denne VTV, at give en vurdering af omkostningerne ved anlæg og drift. Der er ikke på det foreliggende grundlag muligt at lave en score på VTV-skalaen indenfor området økonomi og ressourcer.

Århus Kommunes egne evalueringer

Bilag 1 beskriver evalueringen af delprojekt 'Bedre Brug', som omfatter plejebolig på Jaminvej i Århus Midtbyen og en plejebolig i Silkeborg Kommune, er gennemført i samarbejde mellem samarbejde med Århus og Silkeborg Kommuner.

Gennem feltarbejde og workshops med plejepersonale har man i 'Bedre Brug' set på anvendelsen af lifte, senge og andre velfærdsteknologier både i hjemmeplejen og plejeboliger. Formålet har været at få indsigt i personalets hverdag og anvendelse af hjælpemidlerne/teknologierne. Herudover har feltstudierne bidraget til at skabe en forståelse hos personalet om projektet, og dette element har bidraget væsentligt til at lægge bunden for en konstruktiv dialog i forbindelse med workshops og senere opfølgende besøg i projektet.

Der i bilag 1 ikke sondret eksplicit mellem de to plejeboliger (i hhv. Århus og Silkeborg Kommuner), hvorfor det ikke fastslås, hvorvidt de fremkomne resultater og konklusioner alene relaterer sig til den ene eller anden plejebolig. Det må dog med rimelighed kunne antages, at de dragne konklusioner er gældende for begge plejeboliger. Der vil derfor i denne sammenhæng blive antaget, at resultater og konklusioner er dækkende for erfaringerne i plejeboligen på Jasminvej i Århus.

Den overordnede konklusion for delprojekt 'Bedre Brug' er, at "mange af de problemer, der knytter sig til anvendelsen af hjælpemidler (anvendes i rapporten synonymt med begrebet velfærdsteknologi), vil kunne løses ved tæt dialog mellem personalegrupper, indkøbere, borgere og hjælpemiddelvirksomheder". Det anføres at udvikling og indkøb af hjælpemidler til plejesektoren kræver et langt tættere samarbejde mellem brugere, indkøbere og producenter, da det kan være vanskeligt for indkøbere og producenter at have den fornødne detailindsigt i de konkrete anvendelsessituationer og specifikke brugerbehov. Rapporten går så vidt som til at argumentere for, at *alle* de problemstillinger, der blev identificeret i delprojektet, kunne have været afhjulpnet ved at inddrage brugerne tidligere i udviklingsforløbet. Rapporten pointerer dog også producenternes ansvar for at levere 'duelige løsninger'.

Hovedkonklusionen skal ses i det lys, at delprojekt 'Bedre Brug' er et innovationsprojekt, der fokuserer helhedsorienteret på problemstillinger, der knytter sig til (udvikling af) uhensigtsmæssige produkter og funktioner. Nødvendigheden af en tæt dialog mellem de involverede aktører relaterer sig således (i denne sammenhæng) primært til *udvikling* og valg af teknologier – og i mindre grad til de implementeringsmæssige udfordringer ved ibrugtagning af teknologi. Om end, der naturligvis er en klar og uomtvistelig sammenhæng mellem (hensigtsmæssig) udvikling og valg teknologier og en succesfuld implementering af disse.

En anden og væsentlig pointe vedr. implementering af velfærdsteknologi, der menes at kunne uddrages af rapporten om 'Bedre Brug', er nødvendigheden af kommunikation og videregivelse af information som en vigtig forudsætning for vellykket implementering og ibrugtagning af (nye) velfærdsteknologier. Der henvises til, at hverdagen på i en plejebolig typisk er præget af stor udskiftning både blandt beboere og personale, hvilket stiller stor krav til videregivelse af information, fx i brugen af ny teknologi. Der er i den forbindelse et udtalt ønske blandt personalet om bedre brugsvejledninger, som er tilgængelige 'i situationen' og ikke blot som skriftlige vejledninger, som tilfældet oftest er i dag. Der peges konkret på en øget brug af eksempelvis fladskærme på stuerne og håndholdte, mobile enheder (fx SmartPhones) til formidling og illustration af brugsvejledninger. Et konkret forsøg med afprøvning af en iPod til ovenstående formål dokumenterede da også, at der oplagte muligheder for brug af mobile teknologier til fx formidling af brugsvejledning og instruktioner mv., og at personalet generelt er meget positive i forhold til sådanne løsninger. Dog peges der samtidig på nødvendigheden af oparbejdelse af en 'etisk og kollegial brugskultur', som det hedder i rapporten.

Af andre konkrete teknologier peger personalet i 'Bedre Brug'-rapporten specifikt på *loftlifte*, som den teknologi med størst betydning i forhold til at lette hverdagen.

Vaske- og skylletoilet

Bilag 2 og 2a beskriver en spørgeskemaundersøgelse og tidsmåling af brugen af vaske- og skylletoiletter i plejebolig Ceres Huset gennemført af Sundhed og Velfærd – Århus Kommune i sommeren 2011. Bilag 3 omfatter referater af fire interviews med to teamledere og to superbrugere af vaske- og skylletoiletter i plejebolig Ceres Huset, som ligeledes blev gennemført af Sundhed og Velfærd – Århus Kommune i juni/august 2011.

Mht. plejepersonalets oplevelse af toiletterne er det generelle billede, at de hverken vurderer vaske- eller tørrefunktionen som særlig velfungerede. Tilsvarende er oplevelsen, at effekten i forhold til beboerne er

begrænset (forekomsten af gener i de nedre regioner vurderes som værende 'uændret'). De vurderer dog, at det har været let (for personalet) at lære, at betjene toiletterne, men omvendt at det er svært for beboerne at betjene dem. I forhold til beboere med demens og/eller blebrugere vurderes toiletternes anvendelighed som begrænset, hvis ikke direkte uegnet til målgruppen.

Vedr. tidsforbruget er vurderingen fra personalet, at de bruger *den samme eller mere tid* til hjælp ved toiletbesøg ved anvendelse af vasketoiletterne. Dette er dog ikke samstemmende med den faktiske tidsmåling, som personalet i Ceres Huset har foretaget på brugen af toiletterne, der viser et reduceret tidsforbrug fra i gennemsnit 9,8 minutter til 7,9 minutter pr. toiletbesøg (bilag 2a).

Der tages dog forbehold for, at den konkrete tidsmåling kun er baseret på data fra 16 ud af 72 boliger. Dette stemmer meget fint overens med, at personalet overvejende 'sjældent eller meget sjældent' bruger toiletternes skylle- og tørrefunktion, når de hjælper en beboer med et toiletbesøg, og heller ikke oplever, at beboerne særlig ofte selv bruger toiletternes skylle- og tørrefunktion. Beboerne selv svarer overvejende på dette, at de 'aldrig' eller 'sjældent' bruger toiletternes skylle- og tørrefunktion.

Der kan således med rette stilles spørgsmålstegn ved i hvilken udstrækning vasketoiletterne *reelt* er taget i brug i nævneværdigt omfang.

(Beboernes besvarelse af de øvrige spørgsmål i undersøgelsen er generelt så få, at det er vanskeligt at drage valide konklusioner mht. beboernes oplevelse og effekt af toiletternes funktioner.)

Den kvalitative undersøgelse af brugen af vasketoiletterne på Ceres Huset (bilag 3) underbygger fint resultaterne fra spørgeskemaerne. Fx giver en teamleder udtryk for, at kun "en håndfuld ud af de 36 borgere" (på afdelingen) selv vil kunne lære at bruge toiletterne. En SOSU-hjælper fortæller, at mange af beboerne med demens ikke bruger toiletterne, fordi det skræmmer dem.

Samme teamleder giver udtryk for, at det ville være ønskeligt, hvis der ved implementering af ny teknologi blev afsat egentlige ressourcer til en medarbejder med en slags 'superbruger-funktion', der "simpelthen ikke lavede andet end toiletter".

Netop den (oplevede) manglende tid til at sikre en succesfuld implementering og ibrugtagning af toiletterne (herunder undervisning i brugen af toiletterne) er et gennemgående træk i de fire interviews, der udgør den kvalitative undersøgelse. Den uddannede superbruger mener således fx, at der ikke er blevet afsat tid til at han kunne koncentrere sig om og fordybe sig i (implementeringen af) vasketoiletterne.

Mht. vasketoiletternes funktionalitet påpeges det samstemmende af de interviewede fra Ceres Huset, at vasketoiletternes skylle- og tørrefunktion ikke opleves som værende tilstrækkelig god. Den generelle oplevelse er således, at skyllefunktion ikke i tilstrækkelig grad skyller brugeren ren ved toiletbesøg (skyllestrålen er ikke kraftig nok), og at det derfor oftest er nødvendigt at brugeren tørrer sig med papir eller at personalet hjælper beboerne med dette på vanlig vis.

Tilsvarende opleves tørrefunktionen at være så langsommelig, også væsentlig langsommere end producenten angiveligt havde fortalt, at de flestes oplevelse er at det tager *for* lang tid at blive tør ved brug af funktionen.

Konsekvensen af den (oplevede) mangelfulde funktionalitet er, at den i starten positive indstilling til vasketoiletterne gradvist har ændret sig til, at ingen synes, det giver mening at bruge toiletterne, fordi man alligevel skal tørre beboerne efter toiletbesøg – fuldstændig som vanlig.

Det må på grundlag af såvel spørgeskemaundersøgelsen og de kvalitative interviews konstateres, at det ikke i synligt omfang er lykkedes, at realisere det ressourcefriggørende rationale, som også var en væsentlig forventning forud for toiletternes ibrugtagning.

”Det virker som om, det bare er rendt ud i sandet”, som en af de adspurgte konstaterer.

Konklusion

Indledningsvist skal det præciseres, at anvendelsen af nye velfærdsteknologier kun har været i gang i meget kort tid på de to plejeboliger, der indgår i den gennemførte VTV. Analysens konklusioner skal derfor tages med det forbehold, at erfaringerne med teknologierne, herunder de implementeringsmæssige udfordringer, er baseret på et relativt spinkelt grundlag. Som en af de interviewede udtrykker det:

”Det tager tid at få implementeret teknologier, og det tager tid inden folk vænner sig til de ny ting”

VTV undersøgelsen har vist, at der er forskel på implementeringsgraden på plejeboligerne Vestervang og Ceres Huset. Af interviewene fremgår det, at implementering af teknologierne generelt er forløbet bedre på Vestervang end på Ceres Huset. Der er givetvis flere årsager til dette, men en væsentlig faktor, som fremstår af interviewene, er at organisering af implementeringen har været grundlæggende forskellig i plejeboligerne.

På Vestervang er en plejebolig som er et projekt, der fokuserer på teknologi, frivillige, og genoptræning, hvor der godt nok er dårlige normering end på Ceres Huset, men hvor der er beskrevne mål og succeskriterier. Der er måske af afgørende betydning at de på Vestervang har haft én person, der er uden for normeringen, som udelukkende har til opgave at understøtte implementeringen af de nye velfærdsteknologier. Vurderingen er, at ledelsen på Vestervang har haft en tydeligere fokusering og udvist større opbakning til anvendelsen af teknologierne. Måske også grundet implementeringens projektmæssige forankring med klare mål og succeskriterier. Af Århus Kommunes egne evaluering fremgår det da også, at en ’superbruger-funktion’ med en person, som kun har til opgave at understøtte ibrugtagningen af teknologier, vil være hensigtsmæssig.

VTV’en viser endvidere, at det er afgørende for en vellykket implementering og ibrugtagning af nye teknologier, at valg og indkøb af teknologier tager afsæt i specifikke og afdækkede brugerbehov, og ikke blot indkøbes og installereres som en ’generel’ teknologi i alle boliger og til alle beboere. Det er således nødvendigt for en succesfuld implementering, at der sikres det rette match mellem den enkelte beboeres behov og den adækvate teknologi.

Forløbet med vasketoiletterne på Ceres Huset er et godt eksempel på, hvor der ikke i tilstrækkelig grad er sikret det rette match mellem teknologi og brugernes behov og funktionsevner. Der er indkøbt og installeret til alle beboere, men både VTV’en og Århus Kommunes egne undersøgelser viser, at der reelt er meget få beboere, der kan selv eller med personalets hjælp kan anvende og have gavn af toiletterne.

Denne erfaring er i god overensstemmelse med en af de andre konklusioner, der kan udledes af Århus Kommunes egne undersøgelser. Nemlig, at tæt dialog mellem personalegrupper, indkøbere, beboere og hjælpemiddelvirksomheder kan løse mange af de *implementeringsmæssige udfordringer* ved køb og ibrugtagning af (nye) velfærdsteknologier.

Endelig kan det konkluderes, at fokus på personalets faglighed, tværfagligt samarbejde og vidensdeling er væsentligt med henblik på at skabe den nødvendige 'gejst' og fokus.

'Best practise' og anbefalinger

Der kan på grundlag af den gennemførte VTV og Århus Kommunes egne evalueringer peges på en række 'best practice' og anbefalinger i forhold til implementeringsmæssige forhold og konkrete teknologiers anvendelse. Det er i det følgende så vidt muligt forsøgt, at sondre mellem forhold vedr. implementering og teknologi.

Implementering

Med afsæt i VTV'en anbefales det, at der med henblik på at opnå en succesfuld implementering skal afsættes både tid og ressourcer til at understøtte og fokusere på implementering. Det tager således tid, at sikre det rette matche beboere og teknologier, at oplære beboerne og personale i anvendelse af teknologierne og justere teknologierne, således at de passer til den enkelte beboer.

Det fremgår af interviewene og Århus Kommunes egne undersøgelser, at det utvivlsomt vil være godt at have én medarbejder, der kun har til opgave at arbejde med implementering understøtte ibrugtagningen af teknologierne i hverdagen, således at flere beboere får anvendt de potentielle teknologier den enkelte beboer får stillet til rådighed i den periode de bo i boligen.

- Der er behov for, at personen er gennemgående.
- Personen skal have viden om teknologierne (funktion og indstillinger)
- Det skal være en person, der er afsat ressourcer til, og som ikke skal indgå i plejen.
- Person skal hjælpe personalet med teknisk at indstille teknologierne
- Personen skal kunne vurdere den enkelte beboer i forhold til, hvilke teknologier der kan være hensigtsmæssigt at anvende og hvorledes de skal anvendes hos den enkelte
- Personen skal kontinuerligt spotte hvem der kunne have gavn af at anvende teknologierne
- Personen skal have indsigt i de berørte arbejdsgange
- Personen skal lægge en strategi for, hvordan teknologien skal anvendes, og hvordan beboerne skal undervises og trænes i at anvende teknologierne.
- Hvor længe der er behov for, at ét personale har denne funktion, er ikke muligt at udtale sig om i forhold til næverende rapports resultater.
- Varigheden af en sådan funktions behov kendes ikke.

Det er nødvendigt for at sikre sig en god implementering at personalet har den tilstrækkelige viden om teknologierne. Det er vigtigt at personalet skal kunne finde potentielle brugere af de enkelte teknologier, samt kan indstille teknologierne efter den enkelte beboers behov fx vandets temperatur i vasketoilettet. Desuden skal personalet være i stand til at oplære beboeren i at anvende teknologierne mest muligt selv.

Med afsæt i erfaringerne fra Ceres Huset kan det endvidere konstateres, at det vil opleves som værende godt, hvis der havde været en specialist fra forvaltningen, der 'brænder' for disse teknologier, som kan 'sælge' teknologierne til personalet.

Plejeboligerne Vestevang og Ceres Huset er organiseret økonomisk på to forskellige måder. Det kan ikke dokumenteres, om dette har en afgørende betydning i forhold til implementering og anvendelse af teknologierne. Men det kan konstateres, at når ressourcerne allokeres efter dokumentation af services til beboerne, er det nødvendigt i en opstartsfasen at afsætte tid og ressourcer på at kunne dokumentere disse services. Hvorimod det udefra set ikke er nødvendigt med denne satsning på dokumentation, når der er lagt et rammebudget for plejeboligerne. Vi har dog ingen adgang til informationer om, at der er dokumenteret forskelligt i plejeboligerne eller der ressourcemæssigt er tildelt forskellige midler, herunder personale ressourcer til boligerne. Det ser dog ud til at implementeringen af teknologierne har foregået lettere på Vestervang, der har en rammebevilling.

Det fremgår af både VTV'en og Århus Kommunes egen evaluering at der er behov for at lave simple brugsvejledninger til velfærdsteknologierne til beboerne i plejeboligerne, da den aldersgruppe, der er i plejeboligerne, ikke er vant til teknologi. Brugsvejledningerne skal være tilgængelige 'i situationen' og ikke blot som skriftlige vejledninger. Desuden skal man være opmærksom på at oplæring i anvendelsen af teknologierne skal være rettet mod denne type beboeres erfaringsgrundlag og funktionsniveau.

Implementeringen af velfærdsteknologi er en stor ledelsesopgave, det sker ikke af sig selv. Ledelsen skal i det daglige udvise engagement i forhold til teknologierne samt italesætte teknologierne og anvendelsen af disse. Lederne må sætte det på dagsordenen ved møder og aktivt spørge ind til det.

I det omfang det er muligt er det anbefalelsesværdigt at installere fx et vasketoilet til personalet, således at de selv kan komme i gang med at anvende det, og dermed i praksis bliver mere kendt med teknologiens muligheder.

I VTV'en foreslås det endvidere, at der foregår en systematisk oplæring af personalet, og at der indtænkes gen-undervisning af personalet, på samme vis om brandøvelser gentages kontinuerligt. Desuden skal det sikres at alle personaler deltager i denne undervisning på tværs af vagter m.m.

Af Århus Kommunes egen evaluering fremgår det, at det anbefales at inddrage beboerne tidligere i udviklingsforløbet.

I VTV'en anbefales det endvidere, at det er nødvendigt at dokumentere anvendelsen af teknologierne. Der er behov for, at personalet kan se, hvilke og hvorledes teknologierne anvendes ved den enkelte beboer for at sikre, at der er den rette anvendelse af teknologierne hos den enkelte beboer på tværs af personalegruppen.

Det er vigtigt generelt at sikre sig, at der både i ledelsen og blandt personalet i øvrigt er en god motivation til at anvende (velfærds)teknologierne, ellers er det meget svært at få dem godt implementeret.

Teknologi

VTV'en fremgår det, at der har været en del problemer med den automatiske lukke/åbnefunktion på dørene, specielt på Ceres Huset. I fremtidens plejebolig anbefales det at installere multifunktionelle døre.

Det vil sige døre der både kan åbnes manuelt og fuldautomatisk, således at automatikken i dørene ikke ødelægges når beboer, pårørende eller gæster enten ikke forstår eller ved, hvordan de skal bruges. De sikkerhedsmæssige aspekter i forbindelse med brand skal dog også nøje overvejes.

Der er ikke i denne rapport eller i Århus Kommunes egne evalueringer af anvendelsen af velfærdsteknologi foretaget nogen former for målinger i forhold til hygiejneforhold ved brug af vasketoilet. Det anbefales derfor at lave målinger af hygiejnen ved anvendelsen af toiletterne. I målingerne bør der indgå parametre som urinvejsinfektion, svamp infektion m.m.

Der er i de nybyggede plejeboliger på forhånd installeret en lang række teknologier til alle beboere. Det betyder, at alle teknologierne, bortset fra selve motoren til loftliften, er tilgængelig for alle beboere uanset behov. Der er derfor flere teknologier, der står til rådighed for alle beboere, end dem det reelt må forventes at blive anvendt. Det anbefales, at der i implementering af teknologierne gøres en stor indsats for at finde det rette match mellem teknologi og beboere. Der skal være en *individuel og konkret* kontinuerlig vurdering af, hvem der *reelt* kan anvende og have gavn af den enkelte, specifikke teknologi. Samt hvilke teknologier, der aktuelt skal være 'hvilende' teknologier. Det vil sige, teknologier der for indeværende ikke matcher brugerens behov og funktionsniveau.

Flere beboere har stor gavn af at kunne anvende fjernbetjening til dørende. Det må dog anbefales, at fjernbetjeningen er genkendelige for den enkelte beboer, det vil sige med personlige kendetegn på. Desuden bør fjernbetjeningen være logisk at anvende og med så få funktioner på som muligt.

Der er på både Vestervang og Ceres Huset installeret skinner til loftlift i soveværelset. Det ville være hensigtsmæssigt i fremtidens bolig, hvis skinnerne til loftlit blev monteret i hele boligen, eller imellem soveværelse og badeværelse, således at beboerne ikke skal forflyttes på flere forskellige måder i forbindelse med fx bad. Det vurderes også at dette vil have en betydning i forhold til personalets fysiske arbejdsmiljø og have et arbejdskraftbesparende potentiale, idet ét personale ville kunne klare flere forflytninger selv.

Bilagsoversigt:

Bilag 1. Delprojekt 'Bedre Brug', afrapportering ver. 4

Bilag 2. Vasketoiletter, evaluering, Ceres Huset

Bilag 2a. Vasketoiletter, tidsforbrug, Ceres Huset

Bilag 3. Vasketoiletter, interviews, Ceres Huset